

COUP de fouet

Cartagena's Art Nouveau Route
La ruta modernista de Cartagena

Fyodor Schechtel's Ryabushinski Mansion
La mansió Riabuixinski de Fiódor Xékhtel

Innovation in 1900s Vienna: Stone and Majolica Façades
Innovació a la Viena del 1900: façanes de pedra i majòlica

Stained-glass skylight over Casa Zapata's neo-Nasrid courtyard (Víctor Beltrí, 1910)

Lluerna de vitrall del pati neonassarito de la Casa Zapata, de Víctor Beltrí (1910)

the route

Cartagena's Art Nouveau Route

Isidro Pérez López and Luis Vitaller Prieto
 Director of Culture and Art Historian, Cartagena City Council
 isidro@ayto-cartagena.es / tallerrestaura2@ayto-cartagena.es

Our route begins at the Port of Cartagena, where one can admire the architecture that emerged from one of the city's most flourishing periods: buildings built between 1873 and 1914. This was a period of great economic expansion due to the rise to prominence of a new bourgeoisie riding the wave of a burgeoning mining industry.

The first example is the Palacio Consistorial (1907), designed by Tomás Rico Valarino and built on a triangular plan that included rotundas at each corner. Its white marble façade and zinc domes are striking. Inside, you should admire the majestic imperial staircase and cast iron elements, such as columns and lamp stands.

From here you head along the city's main thoroughfare, where you can appreciate Art Nouveau works all around you. Thirty metres from the start of Calle Mayor, you'll see Casa Cervantes (1900), the first project in this city by architect Víctor Beltrí. This building caused such a sensation at the time that Victor Beltrí became the undisputed architect for the Cartagena bourgeoisie. He was to a large extent responsible for the Old Town's current aesthetic layout. The building

is outstanding in the dynamism of its façade and ornamental elements. It has some exquisite galleries and balconies, plus

The city's most flourishing periods' buildings were built between 1873 and 1914

a pediment on which the initials of its first owner, Serafin Cervantes, are inscribed. It was one of the first buildings executed in this style, blending sculptural Baroque and nature motifs. At the specific request of the owner, who wanted to give the building greater relevance, a fresh iconographic language was adopted in its decorative elements. The façade portrays an allegory of Mars and Minerva.

Next you reach the Casino, an 18th-century palace that belonged to the family of the marquis de Casa Tilly. It was reformed by the architects J. R. Berenguer and Victor Beltrí. This building was originally Baroque, but now includes eclectic and Art Nouveau elements. Its layout revolves around a central patio which is accessed from a façade with glassed walls, crowned by a crest. The skylight, which provides overhead natural lighting, revealing Triana tiles on the walls, is the building's most attractive feature.

The next building on the route is the Casa Llagostera (1916), by Victor Beltrí and the ceramicist and painter Gaspar Polo. It follows the scheme of a bourgeois Cartagena home, with central balconies of wrought-iron and timber galleries to each side, dividing the building into three vertical sections. The building's most notable feature is its façade, clad with bright ceramic tiles. The scenes depict allegories of Mercury and Minerva, representing commerce and wisdom. To each side of the goddess are the crests of Barcelona and Murcia, while those of Manlleu and Cartagena flank Mercury, referencing the origins and workplace of the Llagostera family. The upper floor displays the crest of Spain. The tile decoration continues around the entire cornice with a curved crown adorned by floral compositions.

©Ayuntamiento de Cartagena

Casa Cervantes (1900), Víctor Beltrí's first work in Cartagena, sparked Art Nouveau's popularity in this city

La primera obra de Víctor Beltrí en Cartagena, la Casa Cervantes (1900), va inaugurar la febre modernista en aquesta ciutat

La Ruta

La ruta modernista de Cartagena

Isidro Pérez López i Luis Vitalier Prieto

Director de Cultura i Historiador de l'Art, Ajuntament de Cartagena
 isidro@ayto-cartagena.es / tallerrestaura2@ayto-cartagena.es

La nostra ruta s'inicia al port de Cartagena, on començarem a admirar l'arquitectura que correspon a una de les etapes més florents de la ciutat: edificis construïts entre els anys 1873 i 1914, coincidint amb un període de forta expansió econòmica gràcies a l'apogeu d'una nova burgesia acabalada apareguda amb l'increment de l'activitat de la indústria minera.

El primer exemple que trobem és el Palau Consistorial (1907), obra de Tomás Rico Valarino, de planta triangular i amb rotondes a les cantonades. La façana és de marbre blanc i hi destaquen les cúpules de zinc. A l'interior val la pena admirar la gran escala imperial i les obres de fosa, com columnes i llàmpades.

Des d'aquí ens endinsem en l'eix principal de la ciutat, on podrem contemplar exemples de Modernisme allà on mirem. A uns trenta metres de l'inici del carrer Mayor, hi trobem la Casa Cervantes (1900), la primera

Els edificis de l'etapa més florent de la ciutat es construïren entre els anys 1873 i 1914

obra de l'arquitecte Victor Beltrí a la ciutat. L'edifici va causar tanta sensació a l'època que Victor Beltrí es va convertir en l'arquitecte de la burgesia de Cartagena i acabaria sent, en gran mesura, el responsable

de la configuració estètica actual del casc històric. L'edifici destaca pel dinamisme de la façana i els elements ornamentals, amb uns preciosos miradors, els balcons i un frontó on hi ha inscrites les inicials de Serafín Cervantes, el primer propietari. És una de les primeres construccions realitzades en aquest estil, i s'hi combinen els temes de la natura i el barroquisme escultòric. Seguint el diseg exprés del propietari, que volia donar major rellevància a l'edifici, es va adoptar un nou llenguatge iconogràfic en els elements decoratius. En la façana hi trobem un conjunt al·legòric de Mart i Minerva.

Balconies and cornice decoration of Casa Dorda, by Víctor Beltrí (1908)

Balconies i decoració del coronament de la Casa Dorda, de Víctor Beltrí (1908)

Building on 14, Calle Puertas Murcia, by Víctor Beltrí (1906)

Edifici del carrer Puertas de Murcia, 14, obra de Víctor Beltrí (1906)

Seguidament arribem al Casino, un antic palauet del segle XVIII que pertanyia a la família del marquès de Casa Tilly i que els arquitectes J. R. Berenguer i Víctor Beltrí s'encarregaren de reformar. Es tracta d'un edifici originàriament barroc amb elements d'estil eclèctic i modernista. La distribució gira entorn d'un pati central al qual s'accedeix des d'una façana amb murs vidrats i rematats per un escut. La lluerna, que dóna una il·luminació zenital a l'edifici i fa destacar les rajoles de Triana de les parets, és la solució més atractiva de l'immoble.

El següent edifici que trobem és la Casa Llagostera (1916), obra de Víctor Beltrí i del ceramista i pintor Gaspar Polo. Segueix l'esquema de la casa burgesa de Cartagena, amb balcons centrals i miradors laterals de fusta i ferro forjat, que la divideixen en tres eixos verticals. El més notable de l'edifici és la façana, coberta amb rajoles de ceràmica de colors vius. Pel que fa a la decoració, cal destacar les al·legories de Mercuri i Minerva, símbols del comerç i la saviesa. A cada costat de la deessa, els escuts de

the ROUTE

5

At the end of the route along the Calle Mayor, you reach the Torres building (1920), boasting a façade of green tiles with a central balcony and garlands of flowers on its barbicans.

Now at the Plaza de San Sebastián, on the left is one of the city's most emblematic buildings and the best example of Art Nouveau in the region, the Gran Hotel (1916). Started by Tomás Rico and finished by Victor Beltrí, it has six floors, emphasising its vertical lines. The exterior is exposed red brick and artificial stone while on its Baroque façade monochromy and bichromy combine perfectly. In addition to luxurious balconies, decoration in the form of stone-carved garlands and flowers catch the eye. These decorative motifs are inspired on French and Viennese Art Nouveau. Its zinc dome is spectacular.

Continuing the route along Calle Puertas de Murcia you come to number fourteen (1906). This is also Victor Beltrí's work, inspired by French Art Nouveau. The large central balcony and profuse floral decoration on the façade are striking.

At the end of the street, situated on an iconic site, is the Palacio Pedreño (1872), a building designed by Carlos Mancha. It fronts onto two of the city's main streets. This building blends eclectic styles in a manner reminiscent of Renaissance palaces.

It is formed of four volumes, the two first units forming a base, while the top floor is crowned by a balustrade. Of the three façades, the main one, all stone, is divided longitudinally into three sections, and the lateral façades are divided into five each. Here, as well as stone, open brickwork is used. Particularly striking in the exterior decoration is the winged head of Mercury above the main entrance. This was a figure closely associated with commerce. As has been mentioned, it can be found on other buildings erected by the city's bourgeoisie.

Reaching Calle del Carmen, looking left and right, you'll see other Art Nouveau buildings. Among them, almost at the end of the street, is the Casa Dorda (1908), the work of Victor Beltrí, with a highly Baroque façade featuring large balconies and galleries. Inside, it houses a patio in a neo-Arabian style, its windows framed by wrought-iron arches, decorated below in tiles. The upper floor is reached by a curved staircase of artificial stone.

Lastly, you have the building that Victor Beltrí built to house the Junta de Protección de la Infancia (Childhood Protection Board), the Casa del Niño (House of the Child, 1929). This is a building built of pavilions. The Pabellón de la Leche (Milk Pavilion) is especially striking.

© Ayuntamiento de Cartagena

Gaspar Polo's allegoric ceramic decoration on the façade of Casa Llagostera (Victor Beltrí, 1913-1916)

Decoració al·legòrica en ceràmica, de Gaspar Polo, a la façana de la Casa Llagostera (Victor Beltrí, 1913-1916)

Barcelona i Múrcia, i flanquejant Mercuri, els de Manlleu i Cartagena, en referència als llocs d'origen i de treball de la família Llagostera. En el darrer pis, l'escut d'Espanya. La decoració de rajoles s'estén per tota la cornisa amb un coronament corb adornat amb composicions florals.

Per finalitzar el recorregut pel carrer Mayor, arribem a l'Edifici Torres (1920), on destaca la façana de rajoles verdes amb mirador central i garlandes de flors en les barbacanes.

Ja a la plaça de San Sebastián, a l'esquerra, s'alça un dels edificis més emblemàtics de la ciutat i el principal exemple de Modernisme a la regió, el Gran Hotel (1916). Iniciat per Tomás Rico i finalitzat per Victor Beltrí, consta de sis plantes i destaca la seva gran verticalitat. L'exterior és de maó vermell vist i pedra artificial, i en la façana barroca la monotonía combina perfectament amb la bicromia. A més de les luxoses balconades, crida l'atenció la decoració a base de garlandes i flors tallades en pedra. Els motius decoratius s'inspiren en el Modernisme francès i vienesès. Destaca la cúpula de zinc.

Continuem el recorregut pel carrer Puertas de Murcia i ens trobem amb l'edifici número 14 (1906), obra de Victor Beltrí i inspirat en el Modernisme francès. Destaquen a la façana el gran mirador central i la profusa decoració floral.

Al final del carrer, situat en un lloc emblemàtic, trobem un edifici amb façana a dues de les principals artèries de la ciutat, el Palau Pedreño (1872), obra de Carlos Mancha. Es tracta d'un edifici d'estil eclèctic que ens recorda els palaus del Renaixement. És una construcció de quatre cossos, els dos primers units formant un basament, i àtic amb balustrada. De les tres façanes, la principal, tota de pedra, està dividida longitudinalment en tres eixos, mentre que les laterals es divideixen en cinc i s'hi utilitza, a més de la pedra, el maó vist. De la decoració exterior podem destacar-ne el cap alat de Mercuri situat a l'entrada de l'edifici, una figura molt lligada a l'activitat comercial i que, com ja hem vist, es repeteix en altres obres promogudes per la burgesia de la ciutat.

Arribem al carrer del Carmen, on si mirem a banda i banda veurem més edificis modernistes, entre els quals destaca, gairebé al final del carrer, la Casa Dorda (1908), obra de Victor Beltrí, amb una façana molt barroca de grans balcons i miradors. A l'interior alberga un pati d'estil neoàrab amb finestrals emmarcats per uns arcs de

ferradura amb la part inferior decorada amb rajoles. Per accedir al pis superior es va construir una escala ondulada de pedra artificial.

Finalment tenim l'edifici que Victor Beltrí va construir per acollir la Junta de Protecció de la Infància, la Casa del Niño (1929). És un edifici construit a base de pavellons, entre els quals val la pena esmentar l'anomenat Pavelló de la Llet.

En aquest mateix entorn, a la plaça Espanya, hi trobem una altra obra de Victor Beltrí, la Casa Zapata (1910), on es fa patent la influència de

Gaudí en la barreja d'arquitectura i naturalesa. És un petit palauet amb torrasses medievals, arcs trilobats, fines columnetes, sostres apuntats, que ens recorden l'estil gòtic mediterrani. Destaca, sobretot, el pati d'estil neonassarita.

En una ruta paral·lela, a la plaça de la Merced, podem contemplar el Palau Aguirre, també de Victor Beltrí, construït el 1901, i que constitueix un dels més bells exemples del Modernisme a la ciutat. Aprofitant el solar obert a dos carrers, es va erigir una torre angular rematada per una gran cúpula que salva la transició entre els dos fronts de l'edifici. Cal destacar els recobriments de ceràmica vidrada i els relleus d'abelles tallades a la pedra. La porta principal té dues fulles de fusta i coure ricament decorades.

En aquesta mateixa ruta paral·lela, a la plaça de San Francisco, es troba la Casa Maestre, obra de l'arquitecte català Coquillat Llofriú. Beltrí va dirigir-ne l'obra seguint el seu projecte. És una construcció de planta rectangular amb una façana decorada amb pedra de rocalla, que li dóna un aire rococó, i un mur de pedra picada, inspirat en la Casa Calvet de Gaudí. Presenta una marcada

axialitat, rematada al centre pel mirador de pedra i barana reixa. A cada costat, dos cossos que s'estructuren en planta baixa i tres pisos, articulats a base d'obertures acabades amb temes florals. Res en aquest edifici és superflú, des de les línies ondulants a les combinacions de plens i buits, de llums i ombres. Destaquen especialment les portes de fusta amb baules de bronze, veritables obres d'orfbreria modernista.

Aquests són tan sols alguns exemples dels immobles d'estil modernista que hi ha al casc històric de Cartagena. Una altra ruta del Modernisme possible inclouria les diferents cases d'estiu repartides per les diferents diputacions del municipi, com per exemple, la Vil·la Versalles o el Huerto de las Bolas, tots dos a la diputació de Santa Ana.

Viennese Secession influences can be seen in this interior door in Casa Zapata (Victor Beltrí, 1910)

Porta de l'interior de la Casa Zapata (Victor Beltrí, 1910) amb influències de la Secession vienesa

the route

7

© Ayuntamiento de Cartagena

Bay window and balcony of Casa Maestre, a 1906 building by Marcel·lià Coquillat and Víctor Beltrí

Tribuna i balcó de la Casa Maestre, un edifici de Marcel·lià Coquillat i Víctor Beltrí (1906)

The Torres building is a latter Modernista work of Víctor Beltrí (1920) / L'edifici Torres és una treball modernista tardà de Víctor Beltrí (1920)

© Ayuntamiento de Cartagena

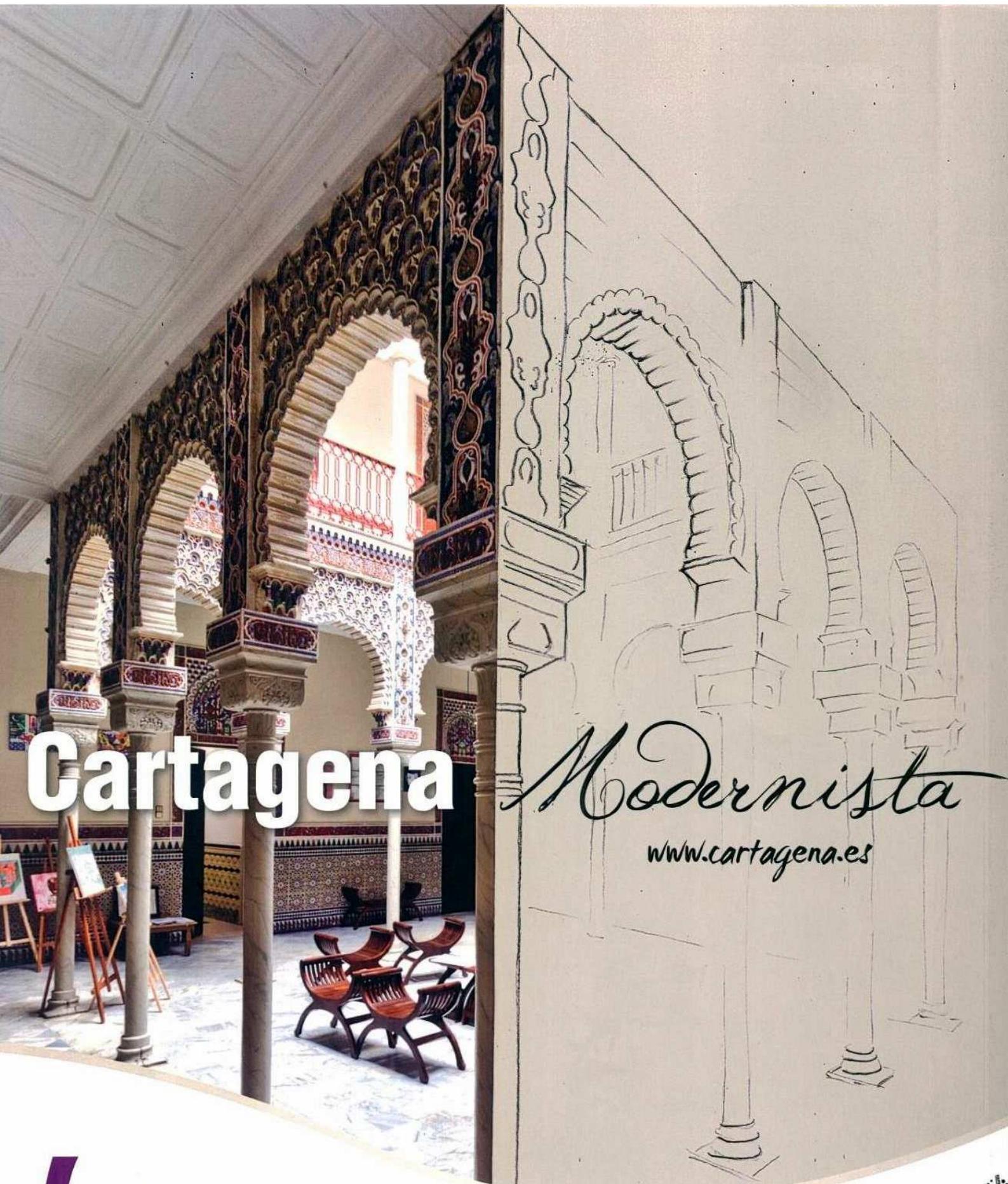
Within this area around Plaza España, you find another of Víctor Beltrí's houses, Casa Zapata (1910). Here, Gaudí's influence is clear in the blend of architecture and nature. This is a small palace with Medieval turrets, trilobate arches, delicate columns and pointed ceilings, recalling Mediterranean Gothic style. Especially striking is the courtyard in a neo-Nasrid style.

On a parallel route, at the Plaza de San Francisco, you can see the Casa Maestre, designed by the Catalan architect Coquillat Llofriú. Beltrí oversaw the works on the latter's project. This is a building constructed on a rectangular plan, boasting a façade decorated in stucco relief, giving it a Rococo air, and a wall of chiselled stonework, inspired by Gaudí's Casa Calvet. Organised markedly on its vertical axes, its bay window of stone and wrought iron adds central weight. To each side, two volumes each structured as a ground and three upper floors, are organised around the windows finished in floral motifs. Nothing in this building is superfluous, from its undulating lines to its combinations of solids and vacuums, light and shade. Especially noteworthy are its wooden shutters with bronze latches, true works of Modernista metalworking.

Palacio Aguirre (1901), also by Víctor Beltrí, constitutes one of the best examples of Art Nouveau in the city. Taking advantage of a site fronting onto two streets, he erected a corner tower crowned by a large dome that unites the building's two façades. Particularly striking are the cladding of glazed ceramic and reliefs of bees carved into the stone. The main entrance has double doors richly decorated in copper.

These are just some of the fabulous Art Nouveau buildings to be found in Cartagena's historic centre. Another possible Art Nouveau route would include the various summer houses scattered through the municipality's different districts, such as Villa Versalles or Huerto de las Bolas, both in the Santa Ana district. [R]

• www.cartagena.es

Cartagena

Modernista

www.cartagena.es

ART NOUVEAU EUROPEAN ROUTE
RUTA EUROPEA DEL MODERNISMO

Ajuntament de Barcelona

paisatgeurbà

In association with:

Réseau Art Nouveau Network

